

Advies over het volwassenenonderwijs als partner in levenslang en levensbreed leren

Vlaamse Onderwijsraad
Koning Albert II-laan 37
BE-1030 Brussel
T +32 2 219 42 99

www.vlor.be
info@vlor.be

Wijs beleid door overleg

Advies op eigen initiatief

Uitgebracht door de Raad Levenslang en Levensbreed Leren op 11 juni 2019 met eenparigheid van stemmen.

Vorbereiding: werkgroep Toekomstgericht volwassenenonderwijs op 8 januari 2019, op 5 februari 2019, op 23 maart 2019, op 24 april 2019 en op 4 juni 2019 onder voorzitterschap van Bram De Wever

Dossierbeheerder: Reinhilde Pulinx

1 HELDERE VISIE OP EEN TOEKOMSTGERICHT VOLWASSENENONDERWIJS	2
2 BLIJVEN LEREN IN EEN VERANDERENDE EN COMPLEXE WERELD	2
3 DRIE STRATEGISCHE DOELSTELLINGEN VOOR EEN TOEKOMSTGERICHT VOLWASSENENONDERWIJS	3
3.1 HET VOLWASSENENONDERWIJS IS DE VOORKEURSPARTNER IN LEVENSLANG EN LEVENSBREED LEREN	4
3.1.1 Partner voor de cursisten: via vraaggerichte aanpak naar een traject op maat	4
3.1.2 Partner voor de samenleving: via opleiding en vorming naar sociale cohesie	5
3.1.3 Partner voor onderwijs- en opleidingsverstrekkers: via afstemming en samenwerking naar vervolgtrajecten	5
3.1.4 Partner voor de actoren op de arbeidsmarkt: via afstemming en samenwerking naar duurzame loopbanen	6
3.2 HET VOLWASSENENONDERWIJS WAARBORGT EEN BREDE TOEGANG, MET SPECIFIEKE AANDACHT VOOR KANSENGROEPEN	6
3.3 HET VOLWASSENENONDERWIJS VERSTREKT EEN BREED AANBOD, GERICHT OP COMPETENTIEVERHOOGING	7
4 VIJF RANDVOORWAARDEN VOOR EEN TOEKOMSTGERICHT VOLWASSENENONDERWIJS	7
4.1 WENDBARE ORGANISATIE	8
4.2 TRANSPARANT FINANCIERINGSSYSTEEM	8
4.3 PROFESSIONALISERING VAN CENTRUM EN TEAM	8
4.4 FLEXIBEL OPLEIDINGSAANBOD	9
4.5 OVERHEIDSCAMPAGNE GERICHT OP BEKENDHEID EN ZICHTBAARHEID	10
5 REFERENTIELIJST	10

1 Heldere visie op een toekomstgericht volwassenenonderwijs

In dit advies formuleert de Vlor een aantal strategische doelstellingen voor het realiseren van een toekomstgericht volwassenenonderwijs, als onderdeel van een globaal beleid voor levenslang leren en levensbreed in Vlaanderen.

We verwachten van de nieuwe Vlaamse Regering een duidelijke visie en een concreet beleid over opleiding en vorming voor volwassenen. Het volwassenenonderwijs – onderwijs dat zich richt tot volwassen cursisten – wil in dat globale beleid een duidelijke rol spelen. Deze visietekst is een bouwsteen in de herpositionering van het volwassenenonderwijs, na een reeks van grondige hervormingen op een moment dat een verhoogde deelname aan opleiding en vorming door volwassenen urgent is geworden.

Het advies is opgebouwd uit een aantal strategische doelstellingen die samen de toetssteen vormen voor het beleid dat de nieuwe Vlaamse Regering zal voeren. We stellen een aantal doelstellingen en randvoorwaarden voor, gebaseerd op recente ontwikkelingen, beleidsinitiatieven en intensief overleg tussen verschillende betrokken actoren. We beschrijven de toekomstgerichte visie zoveel mogelijk vanuit het perspectief van de cursist.

We blijven met dit advies op het strategische niveau. Na duidelijkheid over de koers die de nieuwe Vlaamse Regering op vlak van het volwassenenonderwijs wil voeren, zal de Vlaamse Onderwijsraad zich buigen over de concrete implementatie.

We kaderen de strategische doelstellingen binnen recente of lopende beleidsinitiatieven en verwijzen daarbij naar eerder uitgebrachte adviezen van de Vlor en recent gepubliceerde, strategische teksten van onder meer de Vlaamse overheid en de OESO (zie referentielijst in bijlage).

2 Blijven leren in een veranderende en complexe wereld

We leven in een steeds veranderende en complexe wereld. Een wereld die gekenmerkt wordt door technologische veranderingen, globalisering en digitalisering, klimaatsverandering, maatschappelijke en demografische transitie. Het zoeken naar evenwicht tussen werk, gezin en vrije tijd, het samenleven in een steeds diversere gemeenschap en transformerende arbeidsmarkt vragen voortdurend nieuwe vaardigheden van iedereen. Die 'samenleving in verandering' plaatst het volwassenenonderwijs voor heel wat uitdagingen.

Het volwassenenonderwijs werd de afgelopen legislatuur grondig hervormd. De overheveling van het hoger beroepsonderwijs en de specifieke lerarenopleiding naar het hoger onderwijs, de invoering van een nieuw financieringssysteem en het implementeren van de schaalvergroting hertekenen het landschap van het volwassenenonderwijs grondig. De volledige draagwijdte van die hervormingen zal de volgende jaren duidelijk worden.

Momenteel kent Vlaanderen 48 centra voor volwassenenonderwijs en 13 centra voor basiseducatie. Het volwassenenonderwijs wil een centrale rol opnemen in een globaal beleid gericht op levenslang en levensbreed leren. Het volwassenenonderwijs is de grootste

aanbodverstrekker van opleidingen voor volwassenen in Vlaanderen.¹ Het wil cursisten de mogelijkheid bieden de nodige competenties te verwerven om volwaardig te participeren aan de samenleving en de arbeidsmarkt en om de persoonlijke interesses en talenten blijvend te ontwikkelen.

Het antwoord dat het volwassenenonderwijs moet formuleren op de uitdagingen van de 21ste eeuw is niet eenvoudig, maar vraagt een nieuwe gelaagde en gedifferentieerde visie. Door de unieke positie van het volwassenenonderwijs in het onderwijslandschap, met onder meer het geletterdheidsaanbod, tweedekansonderwijs en het aanbod secundair volwassenonderwijs, kan het bruggen bouwen tussen verschillende onderwijsniveaus en aanbodverstrekkers.

Het toekomstgerichte volwassenenonderwijs is gericht op:

- het aanbieden van een **breed en vormend** aanbod, zodat cursisten over de nodige competenties beschikken om duurzaam te participeren aan de veranderende en complexe samenleving;
- het ontwikkelen van een **opleidingsaanbod op maat** van specifieke leervragen, rekening houdend met de verschillende maatschappelijke domeinen, én met behoud van de eigenheid van het volwassenenonderwijs;
- het **bereiken, toeleiden en begeleiden** van bestaande en nieuwe doelgroepen met specifieke aandacht voor kansengroepen;
- het uitbouwen van **samenwerkingsverbanden** met andere onderwijs- en opleidingsverstrekkers, met actoren binnen de arbeidsmarkt en de ruimere samenleving.

Het volwassenenonderwijs sluit op die manier aan bij de Europese sleutelcompetenties voor levenslang leren (zoals herzien in 2018).² Het belang van een brede vorming, die ruimer gaat dan competentieontwikkeling en -verhoging voor deelname aan de arbeidsmarkt, wordt ook in het recente OESO-rapport 'Skills Strategie Vlaanderen' benadrukt.

3 Drie strategische doelstellingen voor een toekomstgericht volwassenenonderwijs

We kunnen concluderen dat de decretale opdracht van het volwassenenonderwijs³ in 2007 voldoende ruim werd geformuleerd en behouden moet blijven. Die opdracht luidt als volgt: "Het volwassenenonderwijs heeft als doelstelling enerzijds de cursisten de kennis, vaardigheden en attitudes bij te brengen die nodig zijn voor de persoonlijke ontwikkeling, het maatschappelijk functioneren, het verder deelnemen aan onderwijs, het uitoefenen van een beroep of het beheersen van een taal, en anderzijds de cursisten in staat te stellen erkende studiebewijzen te

---

¹ https://steunpuntssl.be/Publicaties/Publicaties_docs/ssl-2014.19-1-1-1-patterns-in-life-long-learning-participation. Tabel 24, pagina 60.

² Het gaat hierbij om de volgende 8 sleutelcompetenties voor de zelfontplooiing van elk individu en de maatschappelijke inzetbaarheid van elke burger: 1) geletterdheid; 2) meertaligheid; 3) wiskundige competentie en competentie in wetenschap, technologie en techniek; 4) digitale competentie; 5) persoonlijke, sociale en 'leren-om-te-leren'competentie; 6) burgerschapscompetentie; 7) ondernemerscompetentie en 8) competentie inzake cultureel bewustzijn en culturele expressie.

³ Artikel 3, §1 van het decreet van 16 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs.

behalen.”⁴ In dit advies beschouwen we ‘het uitoefenen van een beroep’ in een bredere zin, met name als ‘het uitbouwen van een duurzame loopbaan’.

Het toekomstgericht volwassenenonderwijs heeft de ambitie om leeransen aan te bieden, en om de sociale mobiliteit via onderwijs te realiseren, om bij te dragen aan het uitbouwen van een leercultuur en om een verbindende functie op te nemen.

3.1 Het volwassenenonderwijs is de voorkeurspartner in levenslang en levensbreed leren

Als voorkeurspartner in levenslang en levensbreed leren versterkt het volwassenenonderwijs zijn bekendheid en zichtbaarheid in het onderwijs- en vormingslandschap.

Het is vooreerst de partner van de cursist, maar ook een verbindende partner voor de ruimere samenleving, voor andere onderwijs- en opleidingsverstrekkers en voor de actoren op de arbeidsmarkt bij het voeren van een beleid voor levenslang en levensbreed leren.

3.1.1 Partner voor de cursisten: via vraaggerichte aanpak naar een traject op maat

Het volwassenenonderwijs richt zich naar alle volwassenen, ongeacht leeftijd, opleidingsniveau, arbeidsmarktsituatie (werkende, niet-werkende, werkzoekende) en ongeacht het perspectief dat zij hebben voor het volgen van opleiding (persoonlijke ontwikkeling, sociale participatie, educatief of arbeidsmarktgericht perspectief).

Het VWO heeft een gedifferentieerd aanbod dat onder meer bestaat uit contactonderwijs, afstands- en digitaal onderwijs, gecombineerd onderwijs, geïntegreerde trajecten (opleiding op de werkvloer, NT2 en/of geletterdheidsmodules en beroepsgericht aanbod), open modules en open leercentra.

Het volwassenenonderwijs stelt de cursist centraal en stemt het aanbod af op zijn vragen en noden. Het maakt een duidelijke keuze voor een vraaggerichte aanpak en duurzame competentieverhoging. Het aanbod bevat altijd een vormende component, zodat cursisten voldoende generieke competenties verwerven die ze in meerdere contexten en domeinen kunnen inzetten. Kwetsbare doelgroepen worden actief toegeleid naar aanbod geletterdheid, NT2 en tweedekansonderwijs en gestimuleerd door te stromen naar aanbod binnen het secundair volwassenenonderwijs.

Het volwassenenonderwijs is een actieve partner in de toeleiding naar opleiding en vorming van volwassenen, gekaderd in een systeem van leerloopbaanbegeleiding.⁵

Het volwassenenonderwijs zet in op trajectbegeleiding van alle cursisten om een aanbod op maat uit te tekenen dat maximaal tegemoetkomt aan hun persoonlijke leervragen, noden en behoeften. Trajectbegeleiding start met intake en screening, vervolgens wordt samen met de cursist een traject op maat uitgewerkt. Daarbij wordt maximaal ingezet op het erkennen van elders verworven competenties en eerder behaalde kwalificaties. De cursist wordt ondersteund doorheen het traject en begeleid bij uitstroom of doorstroom naar verdere opleiding. Om uitval te

---

⁴ Artikel 3, §1 van het decreet van 16 juni 2007 betreffende het volwassenenonderwijs.

⁵ We verwijzen hierbij naar het advies over leerloopbaanbegeleiding voor volwassenen van 8 mei 2018.

vermijden, moet de start van een traject op maat zo snel mogelijk starten na aanmelding van de cursist bij het centrum.

Door het opleidingstraject uit te tekenen op maat van de individuele noden en behoeften, het hanteren van agogische methodieken die aansluiten bij de doelgroep en het wegwerken van drempels tot participatie, ervaren de cursisten dat zij daadwerkelijk een antwoord kunnen krijgen op hun leervragen. Die ervaring vergroot de leermotivatie, gaat uitval tegen en stimuleert de doorstroom naar verdere opleiding en vorming. Op die manier draagt het volwassenenonderwijs bij tot het bevorderen van een leercultuur en het verhogen van de participatie aan opleiding en vorming in Vlaanderen.

3.1.2 Partner voor de samenleving: via opleiding en vorming naar sociale cohesie

Het volwassenenonderwijs neemt een emancipatorische rol op. Cursisten worden ondersteund en versterkt in het opnemen van een volwaardige plaats in de samenleving. Op die manier worden sociale ongelijkheden verminderd. Het volwassenenonderwijs creëert plekken waar mensen elkaar ontmoeten, waar sociale contacten worden gelegd en sociale netwerken worden uitgebouwd. Kwetsbare groepen worden daarin versterkt en ondersteund. Via het vindplaatsgericht werken – het organiseren van lesplaatsen in de gebouwen en lokalen van organisaties en voorzieningen die werken met kansengroepen – wordt het bereik en de toeleiding van die groepen verhoogd.

Het onderwijs in groepsverband blijft een belangrijke rol vervullen in het volwassenenonderwijs: cursisten werken samen en voelen zich, via gemeenschappelijke interesses en leervragen, verbonden met elkaar.

Met specifieke aandacht voor kansengroepen, vervult het volwassenenonderwijs ook een sensibiliserende rol naar de samenleving toe op vlak van het toegankelijk maken van dienstverlening, communicatie voeren in klare taal en vermijden van digitale drempels.

3.1.3 Partner voor onderwijs- en opleidingsverstrekkers: via afstemming en samenwerking naar vervolgtrajecten

Het volwassenenonderwijs bouwt bruggen voor cursisten tussen de verschillende onderwijs- en opleidingsverstrekkers. Vlotte overgangen en duurzame trajecten worden uitgebouwd via afstemming en samenwerking met (onder andere):

- de cbe en de cvo; complementaire en geïntegreerde trajecten binnen en tussen centra (bv. tussen NT2- en geletterheidsaanbod en beroepsgericht aanbod);
- andere publieke opleidingsverstrekkers;
- het secundair onderwijs: onder meer samenwerking met het secundair onderwijs en het tweedekansonderwijs gericht op terugdringen van de ongekwalificeerde uitstroom, samenwerking tussen het volwassenenonderwijs en het onthaalonderwijs voor het uitwerken van duurzame trajecten voor 16- tot 18- jarige anderstalige nieuwkomers; samenwerking op vlak van infrastructuur, gebruik van materialen en investeringen, het delen van didactische netwerken (vinden van stageplaatsen en werkplekken voor duaal leren); voeren van een afgestemd persoonsbeleid (gezamenlijke voltijdse opdrachten realiseren, aantrekkelijke vacatures, professionaliseringsmogelijkheden);

- het hoger onderwijs: onder meer het realiseren van zalmtrajecten vanuit NT2-opleidingen en tweedekansonderwijs naar hbo5-opleidingen; voorbereidende summer classes en ondersteunende trajecten (bv. leren presenteren, wiskunde, ...) in functie van deelname aan de lerarenopleiding en andere opleidingen; samenwerking op vlak van praktijkgerichte component van hbo5-opleidingen.

3.1.4 Partner voor de actoren op de arbeidsmarkt: via afstemming en samenwerking naar duurzame loopbanen

De arbeidsmarkt is volop in beweging en in verandering. Technologische veranderingen doen zich voor in alle sectoren van de arbeidsmarkt. Het volwassenenonderwijs evolueert mee met de innovaties in de verschillende maatschappelijke en arbeidsmarktsectoren en integreert ze in het opleidingsaanbod.

Het volwassenenonderwijs is in het bijzonder een partner van iedereen die, als gevolg van de snel veranderende vragen en vereisten van de arbeidsmarkt, nieuwe competenties moet verwerven.⁶ In samenwerking met de arbeidsmarktactoren kunnen drempels worden weggewerkt en opportuniteiten worden aangegrepen, waaronder:

- Combineren met gezin en andere engagementen is makkelijker bij opleiding op de werkvloer.
- Afstemmen van opleiding op de vragen van de werknemer, maar steeds met inbegrip van een vormende component.
- Detecteren van noden en behoeften van de werknemers naar geletterdheidscompetenties en NT2 en vervolgens toeleiden naar dit aanbod of uitwerken van geïntegreerde trajecten en opleiding op de werkvloer.
- Versterken van de samenwerking tussen volwassenenonderwijs en bedrijfswereld zodat het volwassenenonderwijs op de hoogte blijft van veranderingen en innovaties en op die manier het opleidingsaanbod kan actualiseren.

3.2 Het volwassenenonderwijs waarborgt een brede toegang, met specifieke aandacht voor kansengroepen

Het volwassenenonderwijs richt zich naar alle volwassenen die van het aanbod gebruik willen maken. Wel heeft het volwassenenonderwijs een specifieke opdracht ten aanzien van kansengroepen, nl. cursisten die

- een tweede kans willen voor het behalen van een diploma secundair onderwijs;
- geletterdheidscompetenties willen verwerven om direct te gebruiken in het dagelijkse leven of als opstap naar verdere opleiding;
- kort of lang geleden aangekomen zijn in Vlaanderen en via het leren van Nederlands aan de samenleving willen participeren.

Daarbij moet specifieke aandacht besteed worden aan de inclusie van bepaalde kansengroepen⁷, zoals laag- en middengeschoolden, anderstalige volwassenen, mensen in

⁶ Zoals aangegeven in het OESO-rapport Skills Strategie Vlaanderen en het transitierapport 'Leven, leren en werken in 2050' gaat daarbij bijzondere aandacht naar de laag- en middengeschoolden.

⁷ We verwijzen hierbij naar artikel 24 van het VN-verdrag: 'De Staten die Partij zijn erkennen het recht van personen met een handicap op onderwijs. Teneinde dit recht zonder discriminatie en op basis van gelijke kansen te verwezenlijken, waarborgen Staten die Partij zijn een inclusief onderwijssysteem op alle niveaus en voorzieningen voor een leven lang leren.'

situaties van sociale uitsluiting, gedetineerden en volwassenen met bijzondere leerbehoeften (cursisten die onderwijs hebben genoten in het bijzonder onderwijs en op latere leeftijd bijkomende opleiding en vormen wensen te volgen). Ook heeft het volwassenonderwijs een rol te spelen in de toenemende vergrijzing van de samenleving en de leervragen die daarmee gepaard gaan.

3.3 Het volwassenonderwijs verstrekt een breed aanbod, gericht op competentieverhoging⁸

Het aanbod van het volwassenonderwijs omvat het werken aan brede geletterdheid, tweedekansonderwijs, beroepsgerichte opleidingen en een talenaanbod. Dat aanbod is gericht op het behalen van een kwalificatie, dat wil zeggen dat aan het einde van elk volledig afgerond traject een kwalificatie wordt behaald. Cursisten kunnen vanuit een eigen perspectief deelnemen aan dat aanbod (persoonlijke ontplooiing of professionele ontwikkeling), en kunnen kiezen voor het volgen van een volledig traject of van een of meerdere modules van een bepaalde opleiding.

Het volwassenonderwijs biedt de cursisten een aanbod dat valt onder de kwaliteitsborging van de onderwijsinspectie, leidt tot diploma's en certificaten met civiel effect en wordt ondersteund door de pedagogische begeleiding van de onderwijsverstrekkers. De overheid zet daarbij in op heldere communicatie over het civiel effect van de opleidingen en opleidingsonderdelen van het volwassenonderwijs.

Het aanbod van het volwassenonderwijs omvat steeds een vormende component: elke opleiding draagt bij aan een duurzame en volwaardige participatie van de cursisten aan de samenleving. Cursisten kunnen de verworven competenties steeds inzetten in andere contexten en binnen andere maatschappelijke domeinen. Op die manier verhogen cursisten hun weerbaarheid en inzetbaarheid in de snel veranderende maatschappij. Een opleiding in samenwerking met een bedrijf of organisatie voldoet aan hun vragen, maar integreert ook steeds een vormende component die breder is dan die vragen. Omwille van de vormende component in het aanbod van het volwassenonderwijs heeft dat aanbod steeds een publiek karakter en onderscheidt het zich op die manier van andere aanbieders.

Ook in de actuele ontwikkelingen op vlak van levenslang en levensbreed leren – onder meer STEM, digitalisering, duaal leren en zorgberoepen – wil het volwassenonderwijs zijn rol ten volle opnemen. De Vlor zal bij de verdere opvolging en advisering van deze ontwikkelingen steeds het perspectief van het volwassenonderwijs onder de aandacht brengen.

4 Vijf randvoorwaarden voor een toekomstgericht volwassenonderwijs

Om de strategische doelstellingen te bereiken, moeten enkele randvoorwaarden ingevuld worden.

---

⁸ Competenties als kennis, vaardigheden en attitudes.

4.1 Wendbare organisatie

Ook in een situatie van schaalvergroting, moet het volwassenenonderwijs beschikken over een voldoende fijnmazig netwerk, met aanbod dichtbij de cursisten op voldoende verschillende lesplaatsen, zodat het aanbod zo toegankelijk en bereikbaar mogelijk is.

Het opnemen van een centrale rol op vlak van levenslang en levensbreed leren veronderstelt het aangaan van samenwerkingsverbanden met uiteenlopende actoren (onderwijsverstrekkers, publieke opleidingsverstrekkers, socio-culturele actoren, arbeidsmarktactoren, ...). Het uitbouwen van die samenwerkingsverbanden vraagt een functiedifferentiatie, met ruimte voor personeelsleden die belast zijn met de specifieke opdracht de noden en behoeften te detecteren, partners aan te spreken en samenwerking uit te bouwen. Daartoe moeten het nodige regelgevende kader en de nodige bijkomende middelen voorzien worden.

Vraaggericht werken en realiseren van trajecten op maat staan niet gelijk aan individueel aanbod, maar omvatten de meest gepaste combinatie van inhoud, tijd en werkvorm, afgestemd op de noden en behoeften van de cursist. Bij die invulling van maatwerk moet er aandacht zijn voor een personeelsbeleid dat gericht is op het realiseren van de opdracht van het volwassenenonderwijs, het welbevinden van de personeelsleden, inspraakmogelijkheden en werkbaar werk in de organisatie.

4.2 Transparant financieringssysteem

De Vlor verwijst opnieuw naar zijn fundamentele bemerkingen, over de nood aan voldoende basisfinanciering voor de realisatie van de ruime opdracht van het volwassenenonderwijs en de nood aan duidelijkheid over de impact van het nieuwe financieringssysteem op de toekenning aan de centra.⁹ De Vlor vroeg de overheid al eerder om een grondige monitoring van de impact van het nieuwe financieringssysteem op te starten en op regelmatige basis te overleggen met de centra over de resultaten. Hij vroeg ook om voldoende aandacht te besteden aan de impact van de nieuwe financiering op het aanbod en drukte daarbij zijn vrees voor een verschraling van het aanbod uit.

De Vlor pleitte ook voor een open-end-financiering voor het ganse aanbod van het secundair volwassenenonderwijs, te meer dat Vlaanderen de Europese doelstellingen voor deelname aan opleiding en vorming voor volwassenen nog niet bereikt. Het gesloten financieringssysteem voor de cvo vergroot de onduidelijkheid over de middelen die een centrum zal ontvangen voor het volgende schooljaar. De toegekende financiering hangt immers niet enkel af van de eigen realisaties, maar vooral van de verhouding van een individueel centrum ten aanzien van de realisaties op Vlaams niveau.

4.3 Professionalisering van centrum en team

Momenteel kent Vlaanderen 48 centra voor volwassenenonderwijs en 13 centra voor basiseducatie. De gemiddelde grootte van de centra voor volwassenenonderwijs stijgt. Zoals hoger aangegeven zal samenwerking een belangrijk onderdeel worden van de uitbouw van het aanbod volwassenenonderwijs.

---

⁹ Verwijzing naar advies financieringsdecreet volwassenenonderwijs van 18 juli 2017.

Leraren moeten zich verder kunnen professionaliseren om zowel hun inhoudelijke als didactische expertise te vergroten. Daarbij is er specifieke aandacht nodig voor het verder versterken van de samenwerkingsverbanden en de professionele leergemeenschappen binnen cvo en cbe en tussen het volwassenenonderwijs en andere partners, ondersteund door de pedagogische begeleidingsdiensten. Centra dienen gefaciliteerd te worden om hun evolutie naar een lerende organisatie te maximaliseren. De overheid kan incentives voorzien voor het volgen van nascholing maar ook voor het organiseren van bijscholing (bv. waarbij leerkrachten uit verschillende centra van elkaar leren).

Op centrumniveau moet er een beleid uitgetekend worden voor opleiding en vorming. Daarbij is het belangrijk dat de vormingsactiviteiten samenhang vertonen en breed worden opgevat (onder meer didactische en agogische competenties en diversiteitscompetenties).

4.4 Flexibel opleidingsaanbod

De beroepsopleidingen binnen het volwassenenonderwijs bevinden zich momenteel in een spanningsveld: enerzijds wordt het volwassenenonderwijs gedwongen om de beroepsopleidingen volledig af te stemmen op de noden van de arbeidsmarkt (onverkorte overname van de beroepskwalificatie) en anderzijds wordt het publieke karakter van het volwassenenonderwijs in vraag gesteld wanneer op maat van arbeidsmarktactoren wordt gewerkt (bv. open modules in samenwerking met bedrijven en organisaties, contractonderwijs, ...). Door een competentieverhoging te stimuleren die verder gaat dan het bereiken van kortetermijndoelstellingen en door te werken aan generieke sleutelcompetenties gericht op duurzaam leren en duurzaam leven, wil het volwassenenonderwijs dat spanningsveld opheffen.

Dat impliceert dat het volwassenenonderwijs terug op een meer autonome manier sturing moet kunnen geven aan de eigen opleidingen. Het hanteren van de beroepskwalificaties als referentiekader wordt niet in vraag gesteld. Maar de competenties moeten kunnen geherformuleerd zodat de logische opbouw van beheersingsniveaus doorheen het ganse opleidingstraject kunnen worden geformuleerd en specifieke leerlijnen kunnen worden ontwikkeld.¹⁰

Ook benadrukt de Vlor opnieuw dat het realiseren van een duurzaam volwassenenonderwijs voldoende flexibiliteit vraagt bij het inspelen op nieuwe of gewijzigde opleidingsbehoeften. Het huidige proces voor de ontwikkeling en implementatie van nieuwe opleidingen vraagt twee jaar. Dat moet in de toekomst versneld kunnen gebeuren.

Het is wenselijk dat de overheid binnen het huidige decretale kader nagaat of de huidige procedure voor het aanvragen van bijkomende onderwijsbevoegdheid ook in de toekomst kan aangehouden worden. De overheid moet onderzoeken of die programmatieprocedure het volwassenenonderwijs voldoende in staat stelt een antwoord te bieden aan de maatschappelijke behoeften en de vragen van de arbeidsmarkt.

---

¹⁰ We verwijzen hierbij naar de adviezen m.b.t EVC en GGK van 28 juni 2018 en 28 februari 2019.

4.5 Overheidscampagne gericht op bekendheid en zichtbaarheid

Het hertekende landschap van volwassenenonderwijs kan ondersteund worden door een overheidscampagne met als doel het verwerven van een grotere bekendheid bij zowel het doelpubliek van huidige en toekomstige cursisten als huidige en toekomstige samenwerkingspartners.

5 Referentielijst

- Adviezen van de Vlor
  - Krijtlijnen voor een STEM-actieplan 2020-2030
  - Advies over NT2 en sociale participatie
  - Advies over de OESO Skills Strategie Vlaanderen
  - Advies over de erkenning van verworven competenties (EVC) en kwaliteitstoezicht voor beroepskwalificerende trajecten, en daarbij het aansluitend advies over de uitvoeringsbesluiten EVC en GKK
  - Vlor-memorandum ‘Investeren met ambitie – Onderwijskansen voor iedereen’
  - Advies over het actieplan 4.0 Werk maken van werk in Zorg en Welzijn
  - Advies over duaal leren in het volwassenonderwijs
  - Advies over leerloopbaanbegeleiding voor volwassenen
  - Advies over het Plan Geletterdheid 2017-2024
  - Advies over het financieringsdecreet VWO

- Rapporten
  - OESO Skills Strategie Vlaanderen, 2019
https://www.werk.be/sites/default/files/nieuws/executive_summary_oecd_skills_strategy_flanders_dutch.pdf
  - Synthetisch transitierapport ‘Leven, leren en werken in 2050’, 2019
<https://www.vlaanderen.be/sites/default/files/documents/transitierapport-leven-leren-en-werken-in-2050.pdf>
  - Patterns in Lifelong Learning Participation, Steunpunt SSL, 2014
https://steunpuntssl.be/Publicaties/Publicaties_docs/ssl-2014.19-1-1-1-patterns-in-life-long-learning-participation

Reinhilde Pulinx
secretaris Raad Levenslang Levensbreed Leren

Griet Mathieu
voorzitter Raad Levenslang Levensbreed Leren